

74. országos ülés

1869. november 26-dikán

Somssich Pál, később Gajzágó Salamon elnöklete alatt.

Tárgyai: A tegnapi két szavazás eredménye kihirdettetik s a bankügyi bizottság egy kilépett tagja helyébe új választás határoztatik. Kérvények bemutatása és elintézése. A központi bizottság jelentést tesz négy rendbeli adóügyi, továbbá a király keleti útja miatti póthitelre s államjavarokra vonatkozó törvényjavaslatokról. A németországi távirda-egyezményről szóló törvényjavaslat tárgyalás alá vétetik s általánosságban és részleteiben megállapittatik.

A kormány részéről jelen van: Gorove István; később Festetics György gr.

Az ülés kezdődik d. e. 10¹/₄ órakor.

Elnök: Az ülést megnyitom. Mindenekelőtt a múlt ülés jegyzőkönyve fog hitelesítés végett felolvastatni.

Mihályi Péter jegyző (olvassa a november 25-én tartott ülés jegyzőkönyvét.)

Elnök: Nincs észrevétel a jegyzőkönyv ellen? (Szünet.) Hitelesítve van.

A tegnapi szavazás eredménye fog kihirdettetni.

Jámbor Pál jegyző: A jegybank ügyében kiküldendő országos bizottsági tagokra beadott 228 szavazat, ebből üres volt 6. Legtöbb szavazatot nyertek: Ghyczy Kálmán 218, Simonyi Ernő 218, Csengery Antal 199, Kautz Gyula 199, Zsedényi Ede 199, Kralyevics Benő 198, Trefort Ágost 195, Zichy Nándor gr. 195 szavazatot.

A naplóbiráló bizottság egy tagjára beadott 226 szavazat, üres volt 7, legtöbb szavazatot kapott Latinovics Vincze, t. i. 193-at.

Ghyczy Kálmán: Minden tisztelet mellett, melylyel azon képviselőtársaim iránt viseltem, kik a bankkérdés tanulmányozására kiküldött országos szakbizottságba velem együtt megválasztattak; mindamelllett, hogy azok közt egyiknek vagy kettőnek nézeteivel az enyémekek több tárgyban bizonyos mértékig megegyezők: nem tagadhatom, hogy a bizottsági tagok nagy többségének nézetei és az enyémekek közt csaknem mindazon elvekre nézve, melyek az ország köz-

jogi, állami, közigazgatási s pénzügyi viszonyaira vonatkoznak, lényeges különbség van.

Nem akarok párvonalt huzni elveink között; nem vonom kétségbe, sőt elismerem, hogy a törvényhozási tárgyakat előkészítő bizottságokban különböző véleményű tagoknak együtt működése kívánatos és hasznos is lehet akkor, ha az ily bizottságokban a különböző vélemények a valószínű tényállásnak megfelelő számarányban képviseltetnek.

A tegnap végbement választás ma kihirdett eredménye után azonban azon meggyőződésemet kell nyilvánítanom, mely szerint a köztünk létező lényeges véleménykülönbség miatt lehetetlen reménylenem, hogy elszigetelt működésem a kérdéses bizottságban ily nagy, s ha ahhoz még a főrendi ház részéről választandó tagokat is hozzá számítom, még nagyobb többséggel szemben, valamely eredményre vezethessen.

Ki kell továbbá teljes őszinteséggel jelentenem azt is, hogy a kérdéses országos bizottságot megválasztó országgyűlési többségnek eljárását ez esetben méltányosnak nem tartom. (Halljuk!)

Ily szakbizottságokba tagokul alkotmányos országokban mindenütt, főleg ily nagyfontosságú anyagi kérdésekben, pártállás különbségére való tekintet nélkül szoktak neveztetni vagy megválasztatni azok, kik a közügyek tárgyalásában kitűnő részt vesznek.

Elvbarátim nem kértek ennyit a többségtől, csak azt kívánták, hogy ezen nagyfontosságú, az egész hazát, mindnyájunkat közösen érdeklő szakbizottság megalakításánál tartassék meg azon számarány, mely a házban a pártok közt köztudomásra létezik, s hogy a különböző

véleményármánylatok részéről ezen szakbizottságba azok választassanak meg, kiket e végre elvbarátaiknak bizalma kijelöl: mert azon véleményben voltunk, hogy, ha a bizottság ily módon alakittatik, legalább azon kívánatos czél lesz elérve, hogy a megválasztandó bizottság a ház véleményének valóságos kinyomata, hű képviselője lesz.

Az országgyűlési többség e kívánatot nem teljesítette, s a házban létező pártok számarányának tekintetbevétele nélkül, csak két tagot választott be az ellenzék részéről az országos bizottságba, és így, szinleg, tekintettel volt a pártállásra, de tényleg azt nem érvényesítette.

Ha a tisztelt többség többségének hatalmát souverain módon kívánja gyakorolni, ezt meggátolni nincs hatalmunkban; de ily eljárással szemben az ellenzék minden tagjának esetről esetre jogosulva kell lennie arra, hogy ha jónak véli, ne osztozzék azon bizottság felelősségében, melybe ily módon akarata ellen választatott meg, s melyben nézeteinek érvényre juthatását már a priori lehetetlen reménylenie: jogosulva kell lennie arra, hogy, ha akar, visszavonulván a bizottságtól, engedje át a törvényhozási illető tárgyak előkészítését magának a többségnek, mely a nemzet irányában maga lesz felelős azoknak végleges elintézéséért is.

Ily helyzetben vagyok a jelen pillanatban én. Köszönöm a rám esett választást, de nem fogadhatom el, *(Helyeslés bal felől)* s kérem a házat, hogy helyettem más bizottsági tagnak megválasztása iránt rendelkezni méltóztassék. *(Éljenzés bal felől.)*

Simonyi Ernő: Tiszt. ház! Tökéletesen helyeslem mindazokat, miket előttem szólott Komárom városa nagyérdemű képviselője mondott arra nézve, hogy a ház bizottságaiban a ház minden pártármányalata lehetőleg az illető számarány szerint képviselve legyen.

Ezt hozza magával maga a parlamenti bizottságok természete is. Nem egyéb a parlamenti bizottság, mint kis kivonata magának a parlamentnek, de a czél csak akkor érhető el, ha benne minden vélemény előadatik, és ha abban a tárgy minden oldalról, minden szempontból megvitattatik, és meggyőződéssem ez levén, mindig azt hittem, hogy az ellenzéknek eleitől fogva nem kellett volna részt venni semmiféle oly bizottságban, hol számaránya szerint képviselve nem volt, hanem hagyta volna át a nemzet s a világ előtt a felelősséget a többségnek, hogy válaszson, és tegye azután a többség, saját felelősségére, a mi neki tetszik. *(Élénk helyeslés a bal oldalon.)*

Igy levén meggyőződve, midőn értésemre esett, hogy a ház többsége csak egy tagot ki-

ván az ellenzékéből ezen bizottságba megválasztani, ezt pedig én a kellő számaránynak nem tekinthettem: elhatároztam magamban, hogy ezen megbízást, ha reám esnék — bár mennyire köszönöm a bizalmat — nem fogadnám el. Azonban elvbarátaim, a kikkel e házban mindig egyértelműleg szoktam működni, határozottan azt kívánták tőlem, hogy ezen megbízást fogadjam el. *(Helyeslés a jobb oldalon.)* Mivel pedig itt elvkérdés nem fordul elő, azt hittem, hogy elvbarátaim ezen kívánatának megfelelni kötelességem, s ennélfogva a rám esett választást elfogadom. *(Élénk helyeslés.)*

Gajzágó Salamon: Tisztelt ház! *(Halljuk!)* Azt hiszem, hogy azon érvek, melyeket Ghyeczy Kálmán t. képviselőtársunk a többségnek a választásnál követett eljárására nézve előadott, és melyeknél fogva a t. képviselő ur kinyilatkoztatta, hogy a képviselőház által adott megbízást el nem fogadja, mondom, ezen érvek, legalább nézetem szerint, nem elégségesek.

Minél fontosabb azon kérdés, a melynek megoldására a bizottság hivatva van, én részemről azt hiszem, annál inkább tétetik kötelességévé mindenkinek, hogy ő azon bizottság tárgyalásában részt vegyen, mennyivel inkább azt hiszi, hogy saját nézetétől eltérő nézetek fognak érvényre jutni, mondom, mennyivel inkább hiszi: mert oly biztossággal, mint ezt a t. képviselő ur tette, ilyet mondani nem is lehetséges. Annál inkább kötelessége továbbá részt venni, midőn az ő nézete szerint nagyon is fontos azon tárgy, melynek beható megvitatására van a bizottság hivatva.

T. képviselőház! Én azt hiszem, a t. képviselő ur előtt azon esetben, ha ő megválasztását elfogadta volna, legkevesbbé sem lett volna elzárva a tér arra nézve, hogy a maga nézeteit ott kifejthesse, s még akkor is, ha netalán tán az ő nézeteitől eltérőleg működött volna a bizottság többsége, a t. képviselő urnak mindig jogában állott volna külön véleményt terjeszteni a bizottság, illetőleg a ház elé, és miután azt beterjesztette, magáról a felelőséget elhárítani. *(Élénk helyeslés.)*

T. képviselőház! A többség sem ezen, sem más esetben nem fog visszariadni azon felelősségtől, melyet magára vállal; *(Helyeslés a jobb oldalon)* sőt azt hiszem, épen azért, mert többség, egyszersmind felelős levén arról, a mi történni fog, kötelességévé válik, általában véve csak oly elemekből alakítani azon bizottságot, melyek az ő nézeteinek hű kifejezést adnak. *(Helyeslés a jobb oldalon; és fölkiáltások a bal oldalon: Tessék!)* Részemről azt hiszem, midőn valamely politikai párt a parlamentben többségre jut; midőn valamely politikai párt a par-

lamentben többségre jut, midőn valamely politikai párt tiszta meggyőződésére és legjobb belátására vállalja az ország ügyeinek mikénti elintézését: mindaddig, míg általában az ország ügyeit intézi, semmi esetre és semmi áron sem mondhat le arról, hogy egyedül azok jöjjenek érvényre a parlamentben, a miknek helyességéről meg van győződve.

Ez azonban nem gátolja, valamint nem gátolta soha sem, hogy a többség helyet engedjen azon képviselőtársainak is, a kik az ő meggyőződésével ellentétes meggyőződésben vannak. A többség ezt most is megtette, és nem lehet panaszkodni arról, hogy a kisebbség is — a mely csak feltételeztetik — elő nem terjeszthetné saját véleményét; ismétlem, azon kisebbség, mely csak föltételeztetik: mert ez valóságban csak akkor fog megtudatni, midőn ez enquete összejövén, tanácskozáván, véleményét előterjesztette; ezen kisebbség tehát mindenesetre előadhatja véleményét úgy, hogy az ország a többség és a kisebbség véleménye közt választhat.

Ennek következtében, t. ház, én részemről azt hiszem, noha szabályaink értelmében talán meg is kérhetnök a t. képviselő urat arra, hogy a megbízatást elfogadja... (*Ellenmondás a bal oldalon.*) Igen is, azt hiszem, hogy a házszabályok egy §-ában erről van szó. (*Fölkialtás a bal oldalon: Az a delegátióra vonatkozik!*) Habár nem is vonatkozik az intézkedés külön bizottságra, de mindenesetre van bennök szó arról, hogy a képviselő azon megbízatást, melyet a képviselőháztól nyert, elfogadni köteles; (*Fölkialtás a bal oldalon: Igen, a delegátióba választott képviselő!*) Ismétlem, ha meg is kérhetnök a t. képviselő urat, hogy a megbízatást elfogadja: azt hiszem, miután senkit oly kötelesség teljesítésére szorítani nem lehet, mely kötelesség a legnagyobb önfeláldozást, odaengedést feltételez, s mely csak akkor teljesíthető teljes mértékben, ha a megbízatás szívesen fogadtatik el, mondom, azt hiszem, t. ház, hogy a képviselőház legyen szíves a t. képviselő urnak ezen lemondását elfogadni. (*Helyeslés a jobb oldalon.*)

Tisza Kálmán: T. ház! Az előttem szólott t. képviselő ur előadására hivatva érzem magamat némelyekben felelni.

Legelőször azt jegyzem meg, hogy a t. képviselő ur maga magával teljes ellentétbe jött, mert midőn az ellenzék egy részének eljárását roszalta, akkor indokolásában saját pártjára is kimondja a roszalást. (*Fölkialtás a jobb oldalon: Hogy-hogy?*) Mindjárt méltóztatnak meghallani. (*Derültség.*)

A t. képviselő ur ugyanis azt mondta, hogy a többség érzi a felelőséget — s e szavakat rögtön följegyeztem — és így nem is fog eltérni

attól, hogy a bizottságokba csak olyanokat válasszon, kik az ő nézetével megegyező nézeteket vallnak. Nem tudom, mi jogositja föl a t. képviselő urat arra, hogy azt tegye föl, miszerint Ghyecz Kálmán t. barátom vagy Simonyi Ernő t. képviselő ur az ő nézetével egyforma nézeteket vall. (*Derültség a bal oldalon. Zaj a jobb oldalon.*) Igen örülnék, ha Gajzágó képviselő ur vallana oly nézeteket, melyeket Ghyecz t. képviselőtársam vall, (*Derültség*), de úgy látszik, hogy a gyakorlat ellenkezőt tanusít.

Egyébiránt, a mit arra nézve mondott, hogy míg a többség többség lesz, nem fog a ház mást határozni, mint a mi az ő nézetével megegyez, igazat adok neki; de ebben oly valamit mondott, a mit a világon még soha senki kétségbe sem vont: mert hisz másképp nem lenne többség. (*Ugy van! a bal oldalon.*) De e közt és a parlamenti bizottság alakításánál helyesen kövendő eljárás közt igen nagy különbség van.

A többségnek módjában van a házban határozni, s igen természetes, azt fogja határozni, a mit a többség akar és a mi nézetével megegyez. De a parlamenti eljárásnak van egy bizonyos decoruma, mely ellen véteni soha nem lehet.

A képviselő ur hivatkozott arra, hogy van mindenkinek joga, legyen bár egyedül egy bizottságban külön vélemény által föltüntetni eltérő nézetét, mert hiszen külön véleményeket beadni nem csak lehet, de nagy fontosságú kérdésekben szokásos és gyakorlati is. De kérdem: hová vezetne az, ha egy hosszú tárgyalásnál minden egyes pontra nézve a kisebbség külön véleményt adna be? Azt gondolom, ez nehezen fogná elősegíteni a tárgyalás gyorsaságát, sőt jóformán nem is tartozik a lehetőségek közé. Továbbá kérdem: mily gyakorlati eredménye van a külön véleményeknek? az, hogy minden alkalommal tapasztalnunk kell, miszerint évek multán is a miniszteri padokról történnek valamely bizottság véleményére oly hivatkozások, melyek az igazsággal homlokegyenest ellenkezően, az illető bizottság kisebbségi véleményét egészen ignorálják. (*Helyeslés a bal oldalon.*)

Ezen megjegyzéseket a t. képviselő ur előadására nézve megtéve, egyébiránt, miután ő is a lemondás elfogadása mellett nyilatkozott, egyéb nézeteim előadásától, a miket e tárgyban elmondhatnék, elállok. (*Élénk helyeslés a bal oldalon.*)

Madarász József: T. képviselőház (*A jobb oldalon fölkialtások: Szószékre!*) Bocsánat, t. képviselőtársam, én igen ismerem jogomat, miszerint a házszabályok alkalmazásával néha helyemről, néha szószékről szólni jogom van. Óhajtom, bár mielőbb szólhatnék, mint én kívánám a szószékről; azonban most még taná-

csosabbnak és helyesebbnek tartom önhelyemről szólni. (*Derűtség. Halljuk!*)

Én kívánatosnak tartottam volna, ha igen tisztelt Gajzágó Salamon, a jobb oldal tagja és képviselőtársamnak e mai napi nyilatkozata nem létesül vala, és csakis Ghyczy Kálmán és Simonyi Ernő képviselőtársaim előadásai után áttérünk volna a napirendre.

Azonban a jobb oldal és később a balközép részéről történvén, álláspontok szerint fölszólalások, meg fogja engedni a t. ház, ha egy kissé én is azon álláspontnál fogva, melyet elfoglalok, nyilatkozni kötelességemnek tartom.

Elismerem Gajzágó Salamon képviselő ur azon állítását, hogy a többség önmaga iránti kötelessége: bizottságait úgy alakítani, miként az országgyűlésen való többségének kifolyása legyen azon bizottság jelentése is. De kérдем t. Gajzágó képviselőtársamtól azt, ha e részben a balközépnek azon illemszerinti jogos kívánalmának, hogy közülök szám szerint kettő választassék be elég tétetik (*Jobb felől ellenmondások*), és ha, a mint igen sokan szeretik a szélső bal nevet hangoztatni, én pedig önmagamát 48-asnak szeretem nevezni; ha mondom, elvbarátaim közül egy választatik: s így három választatván az összes ellenzék részéről és 5 a jobb oldalról, miként ezt a képviselőházi pártok számaránya igazolja — $5 + 3 = 8$ — nincs-e meg, ekkor az így választott bizottságban önöknek azon biztos többségök, melyet a képviselő ur elérni kíván? Azért vagyok bátor nyilatkozni az ő megjegyzésére, hogy abba önmaga kijelentése szerint sincs meg a kellő alap. Ismétlem tehát, Tisza Kálmán képviselő által jogosan előadott nézetével egyetértőleg, hogy általában a bizottságokat úgy kell alakítani, hogy azok kicsiben az összes parlament biztos kifolyásának tekintethessenek. Az ellen tehát nem lehet érvet fölhozni, hogy a többség részéről ezuttal a balközép számaránya tekintetbe nem vétetett.

Ez azonban nem tartóztat engem, ki külön állást foglalok el a jobb oldal, és külön állást a balközép ellenében . . . (*Közbeszólások a bal közlepről*), igen, hazánk önállása és függetlenségének kivívása tekintetében, hogy midőn tekintetbe veszem a valódi parlamentális illem szabályait, óhajtom, szeretném, hogy azt a többség gyakorolja; de miután ez esetben azon párt irányában, melynek tagjai közt én is állok, ezen illem-szabály megtartatott (*Derűtség. Zaj.*) Én azt mondom ki, a mi szivemen fekszik, uraim, a mit érzek, akár tetszik jobbról-balról, akár nem. (*Helyeslés, derűtség.*) Én azon véleményben voltam és vagyok, hogy a ki min pártunk részéről hazámnak ily nevezetes kérdésében megválasztatik, megválasztatását ne tegye

le, hanem fogadja el; és óhajtom ezt épen azon indokból, hogy külön véleményét majdan a ház asztalára tehesse, és azon bizottságban is nézeteit ezen külön véleménye szerint tolmácsolhassa. Mert ha úgy történt volna is, mint Ghyczy Kálmán igen tisztelt képviselő ur kívánta, hogy az összes ellenzék részéről három tag választatott volna meg, az ha nem is annyira kisebbség, de mégis csak kisebbség lett volna. (*Élénk tetszés jobb felől.*)

Én tehát Gajzágó képviselő ur véleményét nem tartván azon parlamenti szokással meg egyeztethetőnek, hogy a bizottság kicsinyben csakugyan az összes parlamentnek legyen kinyomata, a balközép álláspontja tekintetbe vételével részemről magam is igen helyesnek találom Ghyczy Kálmán képviselő ur lemondását. (*Hosszas derűtség a jobb oldalon. Zaj.*)

Babes Vince: T. ház! (*Zaj. Elnök csenget.*) Akár mint vegyük a dolgot, itt elvkérdésről van szó, és épen azért kénytelen vagyok nézeteimet ez iránt kimondani.

Azon elv hozatott — ámbár incidentaliter — szőnyegre, miként alkottassanak az országos bizottságok? Nekem ezelőtt közel négy évvel alkalmam volt ez iránt nyilatkozni és akkor épen azon elvet fejtettem ki, melyet ma, megvallom, nagy örömmre hallottam innen a bal oldalról pengettetni. T. i. az mondatott, hogy az országos bizottságokban képviselve legyen aránylag az országgyűlés valamennyi pártárnyalata. Csak azon egyet szeretném még hozzátéetni, hogy, ha lehetséges, képviselve legyen az országnak valamennyi jogosult érdeke is, mert én, meggyőződésem szerint, csak azt tartom az ország hű kifejezésének, hol valamennyi jogosult érdek kellőleg képviselve van. Ez az én elvem.

De az mondatott a túl oldalon, nevezetesen Gajzágó Salamon igen t. képviselő ur által, hogy a többség soha sem fogja megengedni, hogy más érdek vagy más párt legyen képviselve a bizottságokban, mint az övék. (*Ellenmondás a jobb oldalon.*) Kérem, ő a többségről szólott. Ezt nagyon téves elvnek tartom. Megmondom miért? Jogosult volna ez az állítás akkor, ha valaki azt követelné a többségtől, hogy többségben válasszon oppositionálisokat, de mikor csak az követeltetik, hogy aránylag válasszon ilyeneket a bizottságba, ez által csak a többséget akarják megóvni azon szemrehányás ellen, hogy mindent egyoldalulug saját feje szerint intéz. Hiszen, kérem, ha a kisebbségek ott képviselve lesznek, nem árthat az a többségnek, sőt használ neki, mert alkalma van hallani az ellenvéleményeket, és a mennyiben azokat jogosultaknak találná, számot is vetne vele.

Én tehát részemről csak azt az egyet óhaj-

tanám még, hogy midőn arról van szó, hogy az érdekek és a pártok képviselve legyenek, ne fellelkezzék meg a t. országgyűlés, hogy az országban van egy fő, egy roppant nagy érdek, a nemzetiségi érdek. (*Nagy nevetés. Tudtuk, hogy ez sül ki!*)

Soha sem hittem volna, igen t. képviselőház, hogy Magyarország képviselőházában, azon ország képviselőházában, melynek majd két harmadrésze román, szláv, német, szerb (*Zajos derűtség*), hogy ott a nemzetiség érdekének csak érintése is kaczagással fogadtassék. Kérem, uraim, a dolog igen komoly és igen fontos, nem érdemli ezt a kaczagást.

Én részemről oda nyilatkozom, miszerint pártolom a Ghyczy Kálmán igen t. képviselő ur által kifejtett nézetet, hogy tudniillik annak a pártnak, melynek az őt illető része meg nem adatik az országos bizottságokban, nem többségi bizottságokban, hanem országos bizottságokban, hogy a választást ne csak jogosultnak ne tartsa, de köteles legyen el nem fogadni.

Máriássy Béla: T. ház! Itt pénzügyi kérdéstről van szó. Az angol azt mondja, hogy az idő pénz; én is ezen kérdésre azt mondom, hogy azt itt megvitatni nem lehet, hanem indítványozom, hogy térjen át a t. ház a napirendre. (*Helyeslés.*)

Van még egy észrevételem Babes Vincze képviselő ur előadására. Én a nemzetiségi kérdést, mely már megvitatott, olyannak tekintem, hogy annak akkor, mikor pénzről van szó, egyáltalában helye nincsen és én nem ismerem el az országgyűlésen, hogy az országgyűlésnek fejéhez vágassa valaki azt, hogy ő nemzetiséget képvisel. Itt az országgyűlésen, nézetem szerint, mindenki a magyar nemzetet képviseli, nem pedig a nemzetiségeket. (*Helyeslés mindenfelől.*)

Csak ezt akartam megjegyezni.

Mocsonyi Sándor: T. ház! (*Halljuk! a szélső bal oldalon.*) Én részemről nem vagyok barátja annak, hogy kisebb fontosságú kérdések is, mellékesen érintve, ismét tárgyalás alá véteszenek. Nem szükséges említenem, hogy a nemzetiségi kérdés, nézetem szerint, egyike a legfontosabb és legkomolyabb kérdéseknek; kétszeresen sajnálom tehát, hogy e kérdés itt per tangemem fölemlített. Sajnálom különösen azon okból, mert már néhány szó is új félreértésekre adott alkalmat.

Félreértésből magyarázhatom csak Máriássy képviselőtársam észrevételét, midőn azt mondja, hogy itt az országgházban csak a magyar nemzetnek képviselői vannak, csak a magyar nemzet képviseltetik. (*Fölkialtások: Ugy van!*) Én részemről, midőn alkalmam volt a nemzetiségi kérdés tárgyalásán részt venni, erre vonatkozó néze-

teimet kifejtettem, most csak arra szoritkozom, hogy: igen is mi mindnyájan Magyarország képviselői vagyunk; de nem fogadhatom el azon nézetet, hogy csak a magyar nemzetnek volnánk képviselői. És épen azért, mert Babes képviselő ur, nézetem szerint, ugyanezen véleményben van, kívánta ő is, hogy — ha nem is ez alkalommal, de másszor — a bizottságok megválasztásainál elvül szolgáljon, hogy miután különféle nemzetiségek vannak az országban, ezek is képviseltessenek.

Én e kérdés taglalásába nem bocsátkozom, csupán e rövid észrevételt tartám kötelességemnek megtenni.

Berzenczey László: Nagy baj az, ha itt az ember a küszöbön ül és nem irathatja föl magát, mert így könnyen elüti a szótól, mint multkor. (*Derűtség.*)

Én Ghyczy képviselőtársam véleményét természetesen pártolom, és csak azon megjegyzést bátorkodom tenni, hogy, habár nem kötelessége a többségnek a kisebbség véleményét a bizottságokban meghallgatni, de mi loyaltásnak szoktuk azt nevezni, midőn azt kívánjuk, hogy ne csak így per tangemem, hanem az enquete-ben is meghallgattassék a kisebbség, mert fordulhatnak ott elő tárgyak, melyekben jó a kisebbség nézetét is tudni.

Csak mert Babes képviselő ur néhány észrevétele ütötte meg fületem (*Derűtség*), szólok még néhány szót. Ne tessék azon képviselő uraknak minduntalan a nemzetiséggel előállni, hogy én vagyok pápista, én vagyok görög, én vagyok magyar, én oláh. Az ily dolgokkal csak nevetségessé teszik a fontos kérdéseket. Mert azzal bizony nem nyer egy nemzetiség sem, ha képviselői azon czivódnak, hogy ki az ur a csárdában.

Azon logikáját nem értem Babes urnak, hogy az ország két harmada nem magyar. Hát akkor az a két harmad mért nem választott két harmad rész szerbet vagy román? Örökké azt halljuk, hogy Erdély többsége román; hát hol vannak azon román képviselők? Ha két harmad része az országnak nem magyar, miért szorúlnak akkor Babes ur oratóijára, és miért nem választanak megfelelő számú képviselőt? (*Derűtség.*)

Elnök: Ismételve megjegyzem, hogy a discussio a napirenden levő tárgyon tulterjeszkedik, és ez szabályellenes. Ghyczy képviselő ur a választást el nem fogadta, és miután a házszabályok csak az igazoló és bíráló bizottságokba megválasztott képviselőt kötelezik arra, hogy a választást elfogadja, véleményem szerint egyebet nem tehet a ház, mint, hogy a lemondást elfogadja. (*Elfogadjuk!*) Mivel pedig a választás alkalmával az egyes tagokra esett többi szavazat oly csekély, hogy absolut többséget nem

tesznek, nem lehet a legközelebb állót meghívni, hanem új szavazás szükséges, mire nézve fölkérem a képviselő urakat, hogy a lemondott tag helyett választandó új tagra szavazási jegyeiket a legközelebbi ülésbe hozzák be. *(Helyeslés.)*

Aczél Péter: T. ház! Van szerencsém az aradi iparosok kérvényét benyújtani, melyben a magyar királyi földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterium által beterjesztett és javaslatba hozott ipartörvényjavaslatot a t. ház figyelmébe ajánlja; kérem a kérvényi bizottsághoz áttenni.

Elnök: A kérvényi bizottsághoz tétetik át.

Jókai Mór: T. ház! Van szerencsém benyújtani Szajcz Péter és Spancsek Antal, Fehérmegye rácz-almási lakosoknak, mint a rácz-almási curialis telek birtokosainak küldöttei- és képviselőinek kérvényét, melyben a még függő feudális kérdések elintézését s jelesül a curialis telek birtokosainak sorsát, még ez ülés alatt törvényhozás útján rendeztetni kérik. Továbbá van szerencsém benyújtani a tisztelt háznak a regalék eltörlése tárgyában benirt baranyamegyei lakosok kérvényét. Kérem a kérvényi bizottsághoz utasítani.

Elnök: A kérvényi bizottsághoz utasítatják.

Máriássy Béla: T. ház! Van szerencsém benyújtani Pusztá-Péteri telepítvényes község 2900 lakosának kérvényét. E szegény emberek szerződése letelt s egyáltalában nem lépnek elő semmiféle követelésekkel: elismerik a jogot, nem kívánnak onnan elmenni, miután az második szülőföldükké vált, de a tulajdonos jogát tiszteletben tartván, esedeznek a t. házhoz, legyen atyai gondoskodással irányukban, annyival inkább, mert ők teljesen a jog alapján állnak, és semmiféle vélemény által nem hagyták magukat félrevezettetni, és kérik a t. házat, hogy a magyar királyi államjavak rendezésével a szolnoki kincstári uradalomhoz tartozó Alcsi pusztán telepedési helyet nyerhessenek, annyival inkább, mert senkinek sem lesz velök semmi baja. Kérem a t. házat, méltóztassék a kérvényi bizottsághoz áttenni.

Elnök: A kérvényi bizottsághoz tétetik át.

Vukovics Sebő: Van szerencsém egy kérvényt benyújtani. E kérvényt Fiume városának 59 lakosa, s többnyire kereskedők és hajógyártulajdonosok intézik a házhoz, azon kérelemmel, hogy a Fiumében felállítani javasolt pályaudvar ne a commissio és jelesen annak mérnöki tagja Thoman ur által javasolt helyen, mely a város nyugati részén van, hanem a város mellett folyó Fiumára viz bal partján építtessék, azon okból: mert először nagyobb a helyiség, másodsor, mert a munka is megkönnyítettik, főleg

az által, mert ez által tunnel-hid építése elkerültetnék, és harmadszor, sokkal olcsóbb is lenne, és végre, mert az a város kereskedelmi fejlődésének is jobban megfelel. Benyujtom ezen kérvényt azon kérelemmel: méltóztassék azt a vasuti bizottsághoz utasítani. *(Helyeslés.)*

Elnök: A vasuti bizottsághoz utasítatják.

Szell Kálmán előadó *(olvassa a központi bizottság jelentését a ház-, jövedelem- és személyes kereseti adó további érvényben hagyása, a dohánygyedárúság, a bor- és husfogyasztási, és czukoradóra vonatkozó szabályok további érvényben tartását célzó törvényjavaslatok tárgyában.)*

Elnök: Tiszt. képviselőház! Bátor vagyok ezen jelentésre nézve megjegyezni, hogy minekutána a központi bizottság egészen, teljesen mindenben a pénzügyi bizottság véleményét és szerkezetét fogadta el, talán szükségtelen lesz azt újra kinyomatni. *(Csupán a jelentést kell kinyomatni!)*

Szell Kálmán előadó *(olvassa a központi bizottság jelentését, a legfelső udvartartás számára 150,000 forintnyi póthitel megajánlásáról, az államuradalmak területén birtokrendezések folytán nem tagosítható földbirtok-részek eladásáról, s a mácsa-ecskendi és valkó-szentlászlói birtokrészek megvételéről és a koronai javak állományába sorozásáról szóló törvényjavaslatok tárgyában.)*

Elnök: Ha méltóztatnak megengedni, az elsőnek csak a jelentése nyomatik ki, a törvény szövegezése nem, mert az nem változott; a többi pedig rendes nyomtatás alá fog bocsáttatni.

Napirenden van az éjszak-német szövetség, Bajorország-, Würtemberg-, Baden-, és Hollandiával 1869. október 25-én kötött távirdai egyezményről szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Mihályi Péter jegyző *(olvassa a törvényjavaslatot¹⁾).*

Urházy György előadó *(olvassa a központi bizottság jelentését.)*

Elnök: Méltóztatik a t. ház e törvényjavaslatot általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadni?

Simonyi Ernő: T. ház! Ezen távirati egyezménynek lényegére nézve nekem semmi észrevételelem nincsen, és előre is kijelentem, hogy azt részletes tárgyalás alapjául elfogadom; hanem a formára nézve némely észrevételeim volnának, melyeket bátor leszek röviden a t. háznak előadni.

Emlékezem, hogy már a múlt esztendőben is, midőn egy a külfölddel kötött szerződés beadatott volna a háznak, az osztályokban fölmerült azon kívánság, és a központi bizottság által ajánlatba is hozatott, hogy mindenkor, mikor

¹⁾ Lásd az *Irományok* 117-dik számát.

internacionális szerződések nyújtatnak be a háznak, a fordítással egyszersmind az eredeti szöveg is nyújtassék be. Ezen szöveg az én tudtommal nem nyújtatott be a képviselőknek.

Gorove István közigazgatási miniszter: De benyújtatott!

Simonyi Ernő: Igen is az osztályokban előkértük a miniszteri tanácsos urat, és ez azután, de akkor is még nem egészen correct szöveget mutatott be. De arra az osztályokban magokban is már kevés idő volt, hogy a bemutatott igen terjedelmes szöveg szóról szóra átvizsgáltsék és összehasonlítottassék azon fordítással, mely a képviselők kezébe adatott. Én tehát csak azon óhajtasomat fejezem ki, hogy jövőre, midőn internacionális szerződések adatnak be, az eredeti szöveg is adassék be, nyomattassék ki és osztassék szét a tagok közt, annál is inkább, mert ezen eredeti szöveg az, mely kötelező.

Egyébként megvallom, hogy szokatlannak is találok és szükségesnek sem tartom azt, hogy az ilyen szerződések szó szerint a törvénykönyvbe igttatassanak. Ez nem olyan törvény, melyet mi közönségesen ezen nevezet alatt értünk. A mi törvénykönyvünkben foglalt törvények az ország lakosait egymás közt kötelezik; tehát a szerződések, melyek nemzetek közt köttenek, tulajdonkép a törvénykönyvbe nem is tartoznak. Miután azonban itt már fölvetett azon szokás, hogy a külföldi szerződéseket is törvénykönyvbe igttatjuk, és mintegy törvényzikkelyezzük: ugyanazon oknál fogva, melyet már elébb előterjesztettem — hogy t. i. a szerződések eredeti szövege a kötelező — óhajtanám, hogy a törvénykönyvbe az eredeti szöveg is igttatassék be, ámbar — mint mondám — fölöslegesnek tartom egyáltalában a törvénykönyvbe igttatást.

Azon észrevételt is kell még tennem, hogy ezen szerződés későn adatott be. Ez ugyanazon indokolásban, melyet a miniszter ur a törvényjavaslattal együtt beterjesztett, motiváltatik, s ezen indokolásnál fogva én ez iránt további észrevételt nem teszek; csak azon kérelmet volnék bátor kockáztatni, hogy jövőben minél hamarabb, a lehető legrövidebb idő alatt nyújtassanak be az ilyen szerződések, olyankor, mikor még lehetne rajtuk változtatni, ha változtatásnak szüksége mutatkoznék.

A mi már e szerződés eredeti szövegét illeti, az német nyelven van szerkesztve.

Én, t. ház, ugy tudom, hogy Európában az elfogadott diplomatiái nyelv a francia; legalább XIV-dik Lajos korától fogva, a kinek követi egy alkalommal — midőn a francziák győzelemben voltak — kijelentették, hogy más nyelven nem tanácskoznak, mint francia nyelven;

egész Európában a francia nyelv fogadtatott el diplomatiái nyelvül. Fenmaradt azonban a volt német birodalomban azon szokás, hogy a német birodalomnak külön fejedelmei és külön tartományainak kormányai egymás közt német nyelven érintkezzenek, és minden általokegymás közt kötött szerződés német nyelven szerkesztessék. A német szövetséghez, mint tudjuk, tartozott a hollandi király, mint Luxemburg nagyhercege, és tartozott a dán király is, mint Schleswig-Holstein és Lauenburg hercege. Ezen két fejedelem is tehát, ámbar egyéb birtokrészeik nem tartoztak a német birodalomhoz, azon esetekben, midőn a német birodalomhoz tartozó országok kormányaival érintkeztek, elfogadták az ott divatozó szokást, hogy t. i. ők is németül szerkesztették az illető okmányokat és szerződéseket. Méltóztatnak igen jól tudni, hogy Magyarország soha sem tartozott a német birodalomhoz. De a prágai békekötésnél fogva, 1866 óta a velünk fejedelmi kapcsolat által egybekötött Ausztria is kilépett a német szövetségből s a német birodalomnak többé részét nem teszi. Nem akarok hosszas lenni annak fejtegetésében, mennyire volt kívánatos Ausztriának ezen kilépése ausztriai szempontból; de határozottan merem állítani, hogy arra nézve alig van véleménykülönbség, hogy Magyarországra nézve csak kívánatos volt Ausztriának ezen kilépése a német birodalomból, a melyhez Magyarország soha sem tartozott. De mert ily kívánatosnak tekintem magyar szempontból: nem mellőzhetem egyszersmind azon óhajomat is kifejezni, hogy ezentul Magyarország és Ausztria, midőn közös miniszterek által érintkeznek azon kormányokkal, melyek előbb a német birodalom részeit képezték, de melyekhez most Ausztria is tökéletes idegen lábon áll: az Európa többi országaiban idegen nemzetek közt divatozó diplomatiái nyelven, francia nyelven, érintkezzenek. *(Helyeslés a bal oldalon.)*

Ezen óhaj kifejezése mellett, ismételve kijelentem, hogy ezen törvényjavaslatot a részletes tárgyalás alapjául elfogadom. *(Helyeslés.)*

Gorove István közigazgatási miniszter: T. ház! Azon szerencsés helyzetben vagyok, hogy a t. előttem szóló képviselő ur kívánalmait, különösen azoknak, ha jól emlékszem három pontját, nem csak jövőre nézve osztom, hanem a múltban már teljesítettem is.

Igy a távirdai egyezmény benyújtása alkalmával volt szerencsém kijelenteni, és bizonyára a Naplóban lesz nyoma, hogy ezen távirdai egyezmény eredeti szövegét is benyújtom a képviselőháznak. Ugyanez történt nem csak ezen alkalommal most, hanem történt a legközelebbi nemzetközi szerződések benyújtása alkalmával is, és igen jól emlékszem, hogy midőn ezen szerződés

kinyomatása iránt a képviselőház t. elnöke kérést intézett a képviselőházhoz, azt nyilvánította: hogy az eredeti szövegnek kinyomatását és a képviselők közt leendő kiosztását nem kívánja, hanem az a levéltárba helyeztessék és mindenki által megtekinthető legyen. Ugy történt a múlt alkalommal s ugy történt jelenleg.

A mi a t. képviselő ur azon kívánságát illeti, vajon ezen szerződés törvénybe iktattassék-e vagy ne? aziránt a t. képviselőház szintén már határozott t. i. ezen szerződéseknek a törvénykönyvbe való beiktatását elrendelte; sőt elrendelte azt is, hogy nemcsak a hiteles fordítászövege, hanem eredeti szövege is, mint tudtomra mindenütt szokásos, szintén a törvénykönyvbe iktattassék. Így történt ez a multkorai kereskedelmi és vámszerződések megkötése alkalmával is, és — hacsak a t. ház e tekintetben jelenben mást határozni nem fog — azt hiszem, ezen határozat ismét érvényesítettetni fog.

A mi az eredeti szövegezésnél használt nyelvet illeti, az annyira a convenientiának és a diplomatiái formáknak tárgya, hogy az iránt egyes törvényhozás alig képes valamit határozni, midőn két vagy több nemzet közti egyezmény megkötéséről van szó. Azt hiszem, erre nézve a t. ház semmi határozatot és követelést fogalmazni nem fog most; ily alaki kérdést mindig akkor szoktak elhatározni, mikor az egyezményi tárgyalások megkezdetnek. Én e tekintetben ugy tudom, hogy némely részeken, így Európa nyugati részében, a francia; a tengeren túli nem európai nemzeteknél az angol, Közép-Európában a német nyelvet szokták használni; némelykor azonban e részeken is más nyelvet fogadnak el. De e tekintetben sem egyik, sem másik törvényhozás a többi nemzetekre bizonyos nyelvet rá erőszakolni nem szokott, de nem is képes. *(Helyeslés.)*

Ezen felvilágosításokat tartottam szükségesnek elmondani. *(Helyeslés.)*

Elnök: Elfogadja-e a t. ház a távirtdai egyezményt általánosságban, részletes vita alapjául? *(Elfogadjuk!)* A t. ház elfogadja.

Következik a részletes tárgyalás.

Mihályi Péter jegyző *(olvassa a törvényjavaslat címét.)*

Urházy György előadó: T. ház! A czimben egy sajtóhiba van, azt kiigazítani kéri a központi bizottság. Ugyanis a második sorban „költött“ szó helyébe „kötött“ teendő.

Elnök: Méltóztatnak elfogadni? *(Elfogadjuk!)* Tehát elfogadtatik.

Mihályi Péter jegyző *(olvassa az első bekezdést.)*

Urházy György előadó: A központi bizottság tisztelettel ajánlja a háznak, hogy itt

az első sorban a törvényre hivatkozás ne 1865-re is, hanem csak 67-re legyen.

Elnök: méltóztatnak elfogadni? *(Elfogadjuk!)* Elfogadtatik.

Mihályi Péter jegyző *(olvassa az egyezmény magyar fordításának bevezetését.)*

Urházy György előadó: A központi bizottságnak a bevezetésre nincs észrevétele és elfogadásra ajánlja.

Elnök: Elfogadja a ház a bevezetést? *(Elfogadjuk!)* El van fogadva.

Mihályi Péter jegyző *(olvassa az 1—7-ik cikkeket, melyek észrevétel nélkül elfogadtatnak. Olvassa a 8-ik cikket.)*

Urházy György előadó: A harmadik sorban sajtóhiba van: „soroztatik“, e helyett: „szoroztatik.“ Ez tehát kiigazítandó.

Elnök: Méltóztatnak elfogadni? *(Elfogadjuk!)* Tehát ezen sajtóhiba ki fog igazítottatni.

Mihályi Péter jegyző *(olvassa az egyezmény 9-ik cikkét.)*

Urházy György előadó: Ezen cikk másik bekezdésének második sorában az utolsó szó: „gondozását“, e szóval volna fölcserélendő: „vezetését“; mert ezen kifejezés: „a leszámítási ügynek vezetése“ sokkal szabatosabb a „gondozás“ kifejezésnél.

Elnök: Méltóztatnak elfogadni? *(Elfogadjuk!)* Tehát e szerint fog kiigazítottatni.

Mihályi Péter jegyző *(olvassa az egyezmény 10—14-ik cikkeket, melyek észrevétel nélkül elfogadtatnak.)*

Elnök: A részletes tárgyalás be levén fejezve, a holnapi ülésben fog a harmadik fölolvadás és végleges megszavazás megtörténni.

Következik a napirenden levő második tárgy: a kérvények tárgyalása. Az első, második és harmadik jegyzékben foglalt kérvények már elintézve levén, következik a negyedik sorjegyzék. *(Leszáll és az elnöki széket Gajzágó Salamon foglalja el.)*

Ürményi Miksa előadó: A negyedik sorjegyzékben foglalt következő számú kérvények, ugymint: a 47., 78., 79., 83., 90. és 91-ik számúak már más alkalommal előlegesen tárgyalatván, ezuttal csak a többieket lesz szerencsém előterjeszteni. *(Halljuk!)*

A horvát-szlavon-dalmát országgyűlés átteszti Eszék szabad királyi város kérvényét, az ottani erősség lebontása iránt. A kérvényi bizottság véleményezése szerint elintézés végett az összes miniszteriumhoz tétessék át. *(Elfogadjuk!)*

Elnök: Attétetik az összes miniszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: A horvát-szlavon-dalmát országgyűlés fölterjeszti Buccari város kérvényét, melyben az a hadkiegészítési

törvényt akképen kéri kijavíttatni, hogy a tenger mellék lakosai csak öt évig köteleztessenek a hadseregbeni szolgálatra, és pedig három évig tetteleges szolgálathoz, két évig a tartalékban. A kérvényi bizottság véleményezése szerint, a honvédelmi miniszteriumhoz tétessék át. *(Elfogadjuk!)*

Elnök: A honvédelmi miniszteriumhoz tétetik át.

Ürményi Miksa előadó: Ó-Telek szerződési községe kéri magát az 1860-tól 1864-ig hátralékban maradt és utólagosan fizetendő földadó alól fölmentetni.

Hasonlag Ujvár szerződési községe.

A kérvényi bizottság véleményezése szerint elintézés végett a pénzügyi miniszteriumhoz tétessék át. *(Elfogadjuk!)*

Elnök: E szerint a pénzügyminiszteriumhoz tétetik át.

Ürményi Miksa előadó: Zala megye közönségének felterjesztése a fehérvár-győr-gránczi vasutvonal iránt.

Körmend város közönsége e vonalat Monori és Szombathely között kéri keresztülvitetni;

Jánosháza város és környékének lakosai ugyanaz iránt kérelmeznek. A vasuti bizottságnak kiadatni véleményeztetik. *(Elfogadjuk!)*

Elnök: A vasuti bizottságnak adatik ki.

Ürményi Miksa előadó: Szabad királyi Korpona város a fölállítandó törvényszék helyéül Korponát kéri kijelöltetni.

Nagy-Bánya város a bíróságok végleges szervezésekor Nagy-Bányában törvényszéket kér állíttatni.

Hasonlag Szatmár megye öt szolgabírói járásának lakosai egy fölállítandó törvényszék székhelyéül Szinyér-Váralját kéri kijelöltetni. Használatul az igazságügyminiszternek kiadatni véleményeztetik. *(Elfogadjuk!)*

Elnök: Az igazságügyminiszternek adatik ki.

Ürményi Miksa előadó: Paulovics József volt honvéd-örmester esztergomi lakos, ki a szabadságharc alatt szeme világát veszítette, segélyezést kér.

A honvédelmi miniszteriumhoz áttétetni véleményeztetik. *(Elfogadjuk!)*

Elnök: Áttétetik a honvédelmi miniszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Magyar Bánhegyes telepítvényes községe a fagy, szárazság és rovarok által okozott károk miatt, a haszonbér méltányos elengedése iránt kérvényez.

Elintézés végett a pénzügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik. *(Elfogadjuk!)*

Elnök: A pénzügyminiszteriumhoz tétetik át.

Ürményi Miksa előadó: Több Közép-Szolnok megyei lakos a Szamos vizén levő malomgátak tárgyában hozott megyei határozatot sérelmesnek találván, annak végrehajtását addigra halasztatni kéri, míg a szomszéd megyében is el fog rendeltetni.

Elintézés végett a közlekedési miniszteriumhoz tétessék át. *(Elfogadjuk!)*

Elnök: A közlekedési miniszteriumhoz tétetik át.

Ürményi Miksa előadó: Felső-Hlboké és több Trencsén megyei község az igazságtalanul kivetett földadó miatt kérvényez.

Elintézés végett a pénzügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik. *(Elfogadjuk!)*

Elnök: A pénzügyminiszteriumhoz tétetik át.

Ürményi Miksa előadó: Kenderes község előjárói az ez idei fagyok, aszály és szárazság által okozott károk következtében az adónak méltányos elengedését kéri.

Elintézés végett a pénzügyi miniszteriumhoz tétessék át. *(Elfogadjuk!)*

Elnök: A pénzügyi miniszteriumhoz áttétetni rendeltetik.

Ürményi Miksa előadó: Veres Pálné született Beniczky Hermina nőképző-egyleti elnöknő és 7000-nél több más nő kérvényezi, hogy a nők számára egy országos női tanoda fölállíttassék, mely a magán-intézeteknek mintaképpül szolgáljon, és hol a nőknek alkalmok nyíljanak önkiképzésükre.

Intézkedés és használat végett a cultusminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik. *(Elfogadjuk!)*

Elnök: A cultusminiszteriumhoz áttétetni rendeltetik.

Ürményi Miksa előadó: Tök község kérvénye az ó-budai koronai uradalom által 1853-ik évben önhatalmulag elvett 1200 hold maradványföldnek visszaadása iránt.

Az igazságügyminiszteriumhoz áttétetni rendeltetik. *(Elfogadjuk!)*

Elnök: Az igazságügyminiszteriumhoz áttétetni határoztatik

Ürményi Miksa előadó: Pest város közönsége a városi kisajátítási alapot 30 éven át 500,000 frt évi segélyezésben részesíttetni kéri.

Az ügy fontosságánál fogva az összes miniszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Nem lévén észrevétel, az összes miniszteriumhoz tétetik át.

Ürményi Miksa előadó: Ócsay Pál a szabadságharc alatt Nagy Sándor tábornok

hadteste számára szolgáltatott természetmennyek árát 2734 frt 85 krban megtéríteni kéri.

Elintézés végett a honvédelmi miniszteriumhoz áttétetni véleményeztetik. *(Helyeslés.)*

Elnök: Tehát a honvédelmi miniszteriumhoz tétetik át.

Ürményi Miksa előadó: Schöberl testvérek egy a hazai gazdaság előmozdítása tekintetéből 1869-ik évben alapított ösztöndíjra az országos gazdasági egyesület felügyelete alá bocsátott 10,000 frt után az 1000 frtnyi illetéket elengedtetni kéri.

Ezen illeték, a mennyiben még lefizetve nincsen, elengedendőnek véleményeztetik.

Elnök: Elfogadja a t. ház a kérvényi bizottság javaslatát? *(Elfogadjuk!)* Ennélfogva a képviselőház ezen határozatáról a pénzügyi miniszter ur értesíttetni fog.

Ürményi Miksa előadó: Brassay József magyar utalvány beváltását kéri.

A belügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: A belügyminiszteriumhoz tétetik át.

Ürményi Miksa előadó: Nyulassy János rokkant honvéd-százados egy birói végrehajtás ügyében kérelmez.

Elintézés végett az igazságügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik. *(Helyeslés.)*

Elnök: Tehát az igazságügyi miniszteriumhoz tétetik át.

Ürményi Miksa előadó: Özvegy Benyák Jánosné, szül. Kiss Katalin, 1848-ban a magyar államnak kölcsönzött 50 pengőfrt megtérítését kéri.

Elintézés végett a pénzügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik. *(Helyeslés.)*

Elnök: A pénzügyminiszteriumhoz áttétetik.

Ürményi Miksa előadó: Apácza kincstári pusztán letelepült község a haszonbéri telkek szaporíttatásának elrendeltetését kéri.

Elintézés végett a pénzügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a pénzügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Czegléd város az utólagos katonaszállásolás alóli felmentesítést kér.

Elintézés végett a honvédelmi miniszteriumhoz áttétetni véleményeztetik. *(Helyeslés.)*

Elnök: Áttétetik a honvédelmi miniszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: A 480—557. számú kérvények ugyanegy tárgyúak, t. i. a megyék és törvényszékek rendezését sürgetik. Ezek: Sáros, Nyitra megyék, Duna-Pataj mező-

város, Debreczen, Szentes, Nagy-Kőrös, Körömöz, Szatmár-Németi városok, Torna, Zemplén megyék, Bogdán több lakosa, a szt.-gróti választókerület több választója, Nagy-Szalonta város több választója.

A kérvényekben említett fontos ügy amugy is e napokban országos tanácskozás tárgyát képezvén, a kérvényezők az országgyűlésen törvényes képviselőik által ezen ügy tárgyalásánál és elintézésénél amugy is befolyván: jelen kérvények tudomásul vétetni és az irattárban letétetni véleményeztetnek.

Elnök: Ezen több törvényhatóság s egyes városok és polgárok kérvényei, melyek a törvénykezés és közigazgatásnak, s illetőleg a megyerendezéssel együttes tárgyalását sürgetik, mint túlhaladtak a levéltárba tétetnek le.

Ürményi Miksa előadó: Jagodits osztályos testvéreknek kérvénye elintézés végett az igazságügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik az igazságügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Csongrád város a Makai László árvapénztárnok által elszikkasztott pénzek megtérítése tárgyában folyómodott. A bizottság e kérvényt elintézés végett az összes miniszteriumhoz véleményezi áttétetni. *(Helyeslés.)*

Elnök: Tehát az összes miniszteriumhoz tétetik át.

Ürményi Miksa előadó: A IV-ik sorjegyzék e szerint elfogyott, kivéven az ipartörvény iránti kérvényeket, melyek nem voltak a csomagban, mert épen a törvény készítése körüli használat végett átengedtetek a miniszterium hivatalnokainak. Méltóztatnak parancsolni, azokat e napokban utólag előterjesztem. Ugyan ezen tárgyról szól még valami husz, e jegyzékben foglalt más kérvény, és a következőben körülbelül ötven, ezeket a későbbiekkel fogom előterjeszteni. *(Helyeslés.)*

Pozsony város közönségének és Győr város kérvénye a törvényhatóságok rendezése iránt.

A belügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a belügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Pest megye közönsége kérvénye, melyben Péteri község kérvényét pártolja.

A pénzügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a pénzügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Abauj megye kérvénye az 1869. márczius 2-án kiadott miniszteri rendelet ellen.

A megyerendezésre vonatkozó törvényjavaslatnál leendő használat végett a belügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a belügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Rózsahegy község kérvénye az 1849. évben a császári hadsereg részére fizetett 4000 pfrt hadi-adó megtérítése iránt.

A honvédelmi miniszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a honvédelmi miniszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Felső-Fehér megye több bizottmányi tagjának kérvénye, melyben gr. Haller Ferencz főispán ellen panaszt emelnek.

A belügy i miniszteriumhoz át tétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a honvédelmi miniszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Belák György és érdektársai kérvénye, az 1849. évben a magyar hadseregnek szállított salétrom árának megfizetése iránt.

A belügyi miniszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a pénzügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Az országos községi jegyzők emlékirata, a községi jegyzők rendezése és elmozdithatlansága iránt.

A belügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a belügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Mosony megye községe kérvénye, a maradványföldek váltságdíjainak országos közvetítés utjáni lefizetése iránt.

Az igazságügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik az igazságügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Küköllő megye Bolkács és Zsidve községeinek kérvénye Medgyesszékhez csatoltatásuk iránt.

Az igazságügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik az igazságügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Sopron sz. kir. város, továbbá Eperjes város kérvénye a törvényhatóságok rendezése iránt.

A belügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: A belügyminiszteriumhoz tétetik át.

Ürményi Miksa előadó: László Imre

volt honvédőrmester kérvénye, egy 1849-ki kamatos utalvány beváltása iránt.

A pénzügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a pénzügyi miniszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: László István, seregélyesi fehérmegyei lakos, kérvénye a bakony-szt.-lászlói uradalom ellen indított pernek elintézése iránt.

Elintézés végett az igazságügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik az igazságügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: A magyar kir. itélőtábla és váltófeltörvényszék ajtónállói és hivatalszolgáinak kérvénye, fizetésük fölemlése iránt.

Használatul a pénzügyi bizottsághoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a pénzügyi bizottsághoz.

Ürményi Miksa előadó: A bodrogközi tiszaszabályozási társulat kérvénye a szükséges költségek megszavazása iránt.

A közlekedési miniszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a közlekedési miniszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Felső-Eőr mezőváros községe és vidéke kérvénye, továbbá Szatmár megye észak-keleti részén fekvő több községnek kérvénye törvényszék felállítására iránt.

Nagy-Gyimót községének kérvénye, melyben a leégett templom és iskolaház felépítéséhez segítyt kér.

A cultusminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a cultusminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Nesztlinger Jakab tabai lakos kérvénye, melyben az 1849-ben kiszolgáltatott fegyverek árát kéri.

A pénzügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a pénzügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Román-Világos községe az 1860/61. évi előjáróság által elsikkasztott 1261 frt 12 kr. megfizetése alól magát fölmentetni kéri.

A belügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a belügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Spitzer Mátyás pesti lakos 1849. évben szenvedett kárai megtérítését kérelmezi.

A pénzügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a pénzügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Dömös községe kérvénye a legelő elkülönítésnél okozott sérelmei orvoslása iránt;

továbbá Bonczhida községe kérvénye a birtokosság által elvett ökörtilos visszaadása iránt.

Mindkettőt az igazságügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik az igazságügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Selmező- és Bélabánya szab. kir. bányavárosok közönségének kérvénye a házadó-törvény módosítása iránt.

A pénzügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a pénzügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Nagy-Vásony mezőváros összes lakosságának kérvénye, a birtok elkülönítésnél okozott sérelmei orvoslása iránt.

Az igazságügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik az igazságügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Kretter Károly szeredi pékmester kérvénye, melyben az 1848-ik évben a honvédeknek kiszolgáltatott kenyér árát kéri.

A pénzügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a pénzügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: A szász egyetem a szász helytartósági tisztviselőket az állampénztárból nyugdíjaztatni kéri.

A belügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Áttétetik a belügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Alsó-Fehér megye képviselő bizottmánya kérvénye az útvám leszállítása iránt.

Csömör község kérvénye, melyben adóellenegedést kér fagy által okozott kárai miatt.

Pozsonymegyei Pered község kérvénye, melyben az 1849. évben szenvedett kárát megtéríteni kéri.

Mind a három a pénzügyminiszteriumhoz áttétetni véleményeztetik.

Elnök: Át fog tétetni a pénzügyminiszteriumhoz.

Ürményi Miksa előadó: Mező-Telki, Furta, Berettyó-Sz.-Márton, Kis-Szántó, Örvend, Élesd, Hajdu-Böszörmény több lakosa;

242 mezőturi választó polgár;

Soponyó, Csösz és Tyat több lakosa;

Turóc megyei 36 község több lakosa;

625 kecskeméti polgár,

578 gyöngyösi polgár,

Füzes-Abony 263 lakosa,

Száldobágy, Bakony-Tamási, Ivány és Bogdása, Simontornya, Némedi, Pinczehely, Tamási, Iszeg, N.-Szokol és Szakál;

Magyar-Almás, Pátka, Pákoz, Zámoly, Lovasberény,

Kis-Szécsen község több lakosa,

Komárom megye közönsége,

Hajdu-Böszörmény város közönsége,

Pozsony megyei Szempecz választókerület több polgára, Sarkad város több választó polgára,

Tiszafüred város több választó polgára,

Csajágh város több választó polgára,

Szilas-Balhas város több választó polgára,

Léva város kerület 2466 választó polgára,

Érkeserű, Nagy-Dém, Hathalmi puszta, Giczi puszta, Pálteleki puszta, Vajta puszta, Czece;

Ó-Kanizsa választó polgárai, több honpolgár, Nagy-Körös, Pozsony város több polgára, Érsemjén község,

Magyar-Ujfalu, Detk község, Nádudvar, Zenta város, Torvaj somogymegyei község több lakosa, Bábony somogymegyei község több lakosa,

Tab község több lakosa,

759 miskolci polgár, Micske község több lakosa, Kis-Kun-Félegyháza több lakosa;

Eger város közönsége,

Öcsöd község több lakosa, Sz.-András község,

Poklostelki község több lakosa, Fóti, Királyi,

Vámosi, Lazi biharmegyei községek több lakosa, több tordai választó, Panyit község több lakosa,

Czepléd város több lakosa, Nagy-Petérd, Csendi-Sz.-Pál, Osznó, Sz.-Lőrincz, Bakota, Marocsó és Kacsota több lakosa, Csongrád város több lakosa,

Foktú község több lakosa, Siklós, Kovácshida, Kis-Harsány, Harkány,

Viszló, Kis-Tótfalu, Száva községek több lakosa, Kenese, Mezőkomárom, Szomáros, Siófok,

Tokszabad több lakosa, Szeged város több lakosa, Pozsony város több lakosa,

Pozsony város polgárainak nemzeti kör társulata, Torna város több polgára,

Balaton-Fő-Kajár több polgára, Küngös több polgára,

Kis-Kovácsi több polgára, Lajos-Komárom több polgára,

Enying több polgára, Szatmár-Németi város több lakosa,

Tólesva város több lakosa, Uszod község több lakosa,

Mohács város több lakosa, Mais község több lakosa,

Darázs község több lakosa, Német-Bóly község több lakosa,

Babanócz község több lakosa, Palota község, Békés város, Margita, Albis, Ottományi és Bogyoszlói község,

Ipp község, Bács-Tisza-Földvár, Ada mezőváros, Szabadka város 2822 választója,

Pest város több polgára, Kishegyes több lakosa, Orosháza több lakosa, Érmihályfalva

több lakosa, Szalács több lakosa, Broczkó több lakosa, Kötegyán több lakosa, Ér-Adony több lakosa, Abony több lakosa, Tass több lakosa, Solt több lakosa, Dunavecse több lakosa, Dunagyház több lakosa, Apostag több lakosa, Szalk-Szt.-Márton több lakosa, Pécs város 1163 polgára, Ordacs község több lakosa, Szent-Benedek több lakosa, Mező-Berény több lakosa, Szt.-Lőrinczi kerület több lakosa, Karád kerület több lakosa:

mind ezek a birói hatalom gyakorlásáról szóló törvényjavaslat tárgyalását a törvényhatósági szervezet tárgyalásaig elhalasztani, és a biróválasztási jogot fentartatni kérik. Ezen kérvények tárgya az országgyűlés mind két háza által megállapított szerkezetben tárgyalatott s a birói hatalom gyakorlásáról szóló törvény már szentesített; ezen kérvényeket tehát tudomásul vétetni s az irattárban fentartani véleményezi a bizottság. *(Helyeslés.)*

Elnök: Betétnak az irattárba.

Ürményi Miksa előadó: T. ház!

Jelentem a t. háznak, hogy ezen sorrendben vannak még az ipartörvény alkotására vonatkozó és kérvényekbe foglalt javaslatok is, melyek használatul áttétettek a miniszteriumhoz. Ezzel a sorrend ki van merítve.

Elnök: Az ipartörvényre vonatkozó kérvények, illetőleg javaslatok, használat és figyelembevétel végett a kormánynak átadatnak; onnan visszajöve a t. háznak arról is jelentés fog tétetni.

A mai napirendnek egyéb tárgya nincs.

Kérem a t. házat, méltóztassanak holnap 10 órakor ülésre megjelenni. A tárgyak lesznek: a Ghyezy Kálmán képviselő ur lemondása folytán üresedésbe jött bankügyi bizottsági tagnak megválasztása; továbbá a zárszámadások iránti határozati javaslatok tárgyalása; végre a távir-dai törvényczikk vég megszavazása.

Az ülést eloszlatom.

Az ülés végződik d. u. 12¹/₄ órakor.

75. országos ülés

1869. november 27-dikén

Somssich Pál elnöklete alatt.

Tárgyai: Átirat és kérvények bemutatása. Henszlmann Imre az Eszterházy-féle képtár iránt interpellálja a kormányt. Miletics Szvetozár két határozati javaslatot nyújt be a keleti politika tekintetében és a határvidék ügyében. A németországi távirdaegyezményről szóló törvényjavaslat végleg elfogadtatik. Szavazás a bankügyi bizottság egy tagjára. Az 1868. évi zárszámadás megvizsgálása iránt beadott javaslatok tárgyalás alá vétetnek.

A kormány részéről jelen vannak: Gorove István, Lónyay Menyhért, Mikó Imre gr., Rajner Pál; később Bedekovics Kálmán, Eötvös József báró, Festetics György gr., Horvát Boldizsár.

Az ülés kezdődik d. e. 10¹/₄ órakor.

Elnök: Méltóztassanak a mult ülés jegyzőkönyvét meghallgatni.

Mihályi Péter jegyző *(olvassa a november 26-án tartott ülés jegyzőkönyvét.)*

Elnök: Nincs észrevétel? *(Nincs!)* A jegyzőkönyv hitelesítve van.

A felsőház elnöke, Mailáth György ország-

biró átküldi az országos levéltárnak az 1869. országgyűlés folyama alatt szentesített, s a magyar országgyűlés mindkét házában körében ünnepélyesen kihirdetett diszpéndányának gondos megőrzés végett átvételéről szóló nyugtát, ezen nyugta a képviselőház levéltárába letétnetik.

Hrabár Manó: T. ház! Választókerületem több községének kérvényét van szerencsém bemutatni az iránt, hogy a törvénykezés szervezésekor Huszton törvényszék továbbra is fenahagyassék. Kérem azt a kérvényi bizottsághoz utasítani.

Térey Pál: Tiszt. ház! Van szerencsém özvegy Lindwurm Sebestyénné, született Kiffer